

This eChok volume of
Genesis ~ Volume 1

Dedicated in loving memory of
**Joseph and Adele
Mizrahi ל"ה**

by their son ~ David

and in memory of

Arthur Sulcov ל"ה

*by his loving wife Esther
and children ~ Robert and Sherry*

In memory of
**Jacob and Mary
Hidary**

By their Children

not do so, he is like “a dog that returns to its vomit.” (Proverbs 26:11) He is called a deliberate idolator. He is removed from the world to come and descends to the lowest level of hell.

קיא. והוא נקרא עובר עבודה זרה במזיד והוא נטרד מן העולם הבא ויורד למדרגה התחתונה של גיהנום.

CHAYEI SARAH FOR TUESDAY
TORAH

חיי שרה ליום שלישי
תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הנפש משבת שעברה

יא לא רבוני קביל מני חקלא
יהבית לך ומערתא די ביה לך
יהביתה לעיני בני עמי
יהביתה לך קבר מיתך:
יב וסגיד אברהם קדם עמא
דארעא: יג ומליל עם עפרון
קדם עמא דארעא למימר
ברם אם את עבד לי טיבו
קבל מני אתן כספא דמי
חקלא סב מני ואקבר ית מיתך

יא לא־אֲדַנִּי שְׁמַעְנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לְךָ
וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר־בוּ לְךָ נָתַתִּיהָ לְעֵינֵי בְנֵי־
עַמִּי נָתַתִּיהָ לְךָ קֶבֶר מִתְּךָ: יב וַיִּשְׁתַּחוּ
אֲבֵרָהֶם לִפְנֵי עַם־הָאָרֶץ: יג וַיְדַבֵּר אֶל־
עֶפְרוֹן בְּאָזְנֵי עַם־הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ אִם־
אֶתָּה לוֹ שְׁמַעְנִי נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח

(11) No, my master! Listen to me! I have given you the field, and the cave which is in it, I have given it to you. Before the eyes of my countrymen, I have given it to you! Bury your dead. (12) So Avraham bowed down [to Efron] before the people of the land. (13) And he spoke to Efron, to the ears of the people of the land, saying: But if you would only listen to me. [Would that] I have already given you the money for the field. Take it from me, so that I may bury my dead

RASHI

רש"י

(11) **No, my master!** — *You will not [need to] pay money for it. I have given you [the field]* — [But had Efron given it to Avraham yet?! However, Efron was effectively saying:] “Consider it as though I have already given it to you.” (13) **But if you would only**

(יא) לא אֲדַנִּי. לא תקנה אותה בדמים: נָתַתִּי לְךָ. הררי היא כמו שנתתיה לך: (יג) אַךְ אִם אֶתָּה לוֹ שְׁמַעְנִי. אתה אומר לי לשמוע לך ולקח בחנם אני אי אפשר בקר אף אם אתה לוֹ שְׁמַעְנִי הַלְוָאֵי ותשמעני: נָתַתִּי. דוגי"ש בלע"ז מוכן הוא אצלי

listen to me — *You tell me to listen to you and take the field for nothing. I don't want it like that [rather,]* שמעני — אך אם אתה לוֹ שְׁמַעְנִי — *Donne in Old French [that is to say, along simple lines, this word is to be treated as if in the present tense, whereby Avraham was effectively saying, “I hereby give you the money.” (see also Rashi Genesis 15:18)*

תָּמָן: יד וְאֶתִּיב עֶפְרוֹן יָת
אֲבִרְהֵם לְמִימֵר לִיה: טו רְבוּנִי
קָבַל מִנִּי אֲרַעָא שְׁוִיא אֲרַבַּע
מָאָה סְלַעִין דְּכֶסֶף בִּינָא וּבִינָךְ
מָה הִיא וְיָת מִיְתָךְ קָבַר:

מִמְּנִי וְאֶקְבְּרָה אֶת־מֵתִי שְׁמָה: יד וַיַּעַן
עֶפְרוֹן אֶת־אֲבִרְהֵם לֵאמֹר לוֹ: טו אֲדֹנָי
שְׁמַעֲנִי אֲרִץ אֲרַבַּע מֵאֹת שְׁקֶל־כֶּסֶף בִּינִי
וּבִינְךָ מִה־הוּא וְאֶת־מֵתְךָ קָבַר:

there. (14) And Efron answered Avraham, saying to him, (15) My master, listen to me. What is four hundred silver shekel worth of land between me and you?! And bury your dead.

RASHI

רש"י

However, the word נתתי is written in past tense, as if to say:] “I have the money all ready [to be handed over]: would that I have already given it to you.” (15) **Between me and you** — [The greedy Efron was saying here:] Between two such beloved friends as we are — is [four hundred silver shekel] so important?! It is nothing! [Just pay me the money and] forget about the sale, “and bury your dead.”

והלוואי נתתי לך כבר: (טו) ביני ובינך. בין שני אוהבים כמוןנו מה היא חשובה לכלום אלא הנח את המכר ואת מתך קבור:

PROPHETS I Kings 1

נביאים מלכים א פרק א

יא וַיֹּאמֶר נָתָן לְבַת שֶׁבַע אֲמִיהָ
דְּשִׁלְמוֹה לְמִימֵר הֲלֹא שְׁמַעְתָּ
אֲרִי מֶלֶךְ אֲדוֹנֵיהוּ בַר חַגִּית
וְרְבוּנָא דָּוִד לֹא יָדַע: יב וּכְעַן
אֲתָא אֲמַלְכִינְךָ כְּעַן מֶלֶכָא
וְשִׁוְבֵי יָת נַפְשִׁיךָ וְיָת נַפְשׁ
בְּרִיךְ שִׁלְמוֹה: יג אֲזִילִי וְתַעֲלִין

יא וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־בֶּת־שֶׁבַע אִם־שִׁלְמוֹה לֵאמֹר
הֲלוֹא שְׁמַעְתָּ כִּי מֶלֶךְ אֲדוֹנֵיהוּ בֶן־חַגִּית וְאֲדוֹנֵינוּ
דָּוִד לֹא יָדַע: יב וְעַתָּה לְכִי אִיעֲצֶךָ נָא עֲצֵה וּמַלְטִי
אֶת־נַפְשֶׁךָ וְאֶת־נַפְשׁ בְּנֶךָ שִׁלְמוֹה: יג לְכִי וּבֹאִי וְ

(11) Then Natan spoke to Bat-Sheva the mother of Shlomoh, saying: “Have you not heard that Adoniyahu the son of Chagit reigns, and David our lord does not know? (12) Now therefore come, let me please advise you, that you may save your own life, and the life of your son Shlomoh. (13) Go in to King David, and

RASHI

רש"י

(12) **That you may save your own life** — from the strife, for your son Shlomoh will seek to rule after the death of the king.

(יב) ומלטי את נפשך. מן המחלוקת שירצה בנך שלמוה למלך אחרי מות המלך:

לֹת מֶלֶכָּא דָּוִד וְתִמְרִין לֵיהּ
הֲלֵא אַתְּ רְבוּנֵי מֶלֶכָּא קִימְתָּא
לְאַמְתָּךְ לְמִימַר אַרְי שְׁלֹמָה
בְּרִיךְ יִמְלוֹךְ בְּתַרֵּי וְהוּא יִתִּיב
עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתֵי וּמָה דִּין
מֶלֶךְ אֲדוּנֵיהוּ: יד וְהָא עַד דִּי
אַתְּ מִמְלֵלָא תִּמְן קִדְם מֶלֶכָּא
וְאַנָּא אֵיעוּל בְּתַרְךָ וְאַקִּים יִתְּ
פְתָגְמִיכִי: טו וְעַלְת בַּת שֶׁבַע
לְקִדְם מֶלֶכָּא לְאִידְרוֹן בֵּית

אֶל־הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמְרַת אֵלָיו הֲלֹא־אַתָּה אֲדֹנָי
הַמֶּלֶךְ נִשְׁבַּעְתָּ לְאַמְתְּךָ לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנִךְ
יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּאי וּמִדְּוַע מֶלֶךְ
אֲדֹנָיְהוּ: יד הִנֵּה עוֹדְךָ מְדַבֵּרַת שָׁם עִם־הַמֶּלֶךְ
וְאֲנִי אָבוֹא אַחֲרֶיךָ וּמִלְאַתִּי אֶת־דְּבָרֶיךָ: טו וְתֵבֵא
בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד
וְאַבִּישָׁג הַשּׁוֹנַמִּית מִשְׁרַת אֶת־הַמֶּלֶךְ:

משכבא ומלכא סיב לחדא ואבישג דמן שונם משמשא קדם מלכא:

say to him: Did you not, my lord, O king, swear to your handmaid, saying: Shlomoh your son shall surely reign after me, and he shall sit upon my throne? Why then does Adoniyahu reign? (14) Behold, while you are still talking there with the king, I also will come in after you, and confirm your words.” (15) And Bat-Sheva went in to the king into the chamber. Now the king was very old, and Avishag the Shunammite ministered to the king.

RASHI

רש"י

(15) **Into the chamber** — *into the room where the king was.*

(טו) החדרה. תוך החדר שהמלך שם:

Writings Mishlei 4-5

כתובים משלי פרק ד-ה

כָּה עֵינֶיךָ בְּתִרְצוּתָא נְאוּרִין
וְתִמְרִיךָ נִתְרַצוּן לְקוּבְלֶךְ:
כּו אַעְבַּר רְגְלֶךָ מִשְׁבִּילֵי בִישׁי
וְכוּלְהוֹן אֲרִחְתָּךְ מִתְקַנָּן: כּו לֹא
תִסְטִי לִימִינָא וְלִשְׁמְאַלָּא

כָּה עֵינֶיךָ לִנְכַח יְבִיטוּ וְעַפְעַפִּיךָ יִישְׂרוּ נִגְדֶךָ:
כּו פֶּלֶס מַעְגַל רְגְלֶךָ וְכָל־דְּרָכֶיךָ יִכְנוּ: כּו אֶל־תִּטֹּ
יָמִין וּשְׁמֹאוֹל הָסֵר רְגְלֶךָ מִרָע: ה א בְּנִי לְחֻכְמָתִי

אַעְבַּר רְגְלֶךָ מִן בִּישְׁתָּא: א בְּרִי לְחֻכְמָתִי צִית לְבִיוֹנִי

(25) Let your eyes look forward, and let your eyelids look straight before you. (26) Make plain the path of your feet, and let all your ways be established. (27) Do not turn to the right hand nor to the left; remove your foot from evil. **5** (1) My

RASHI

רש"י

(25) **Look forward** — *Let them gaze upon truth and righteousness.* (26) **Make plain the path of your feet** — *Consider your way: the loss entailed by [the performance of] a commandment weighed against the reward [for its performance], and the gain of a transgression weighed against the loss [for its commission], and then all your ways will be established.* **5** (2) **Knowledge** — *of Torah.*

(כָּה) לִנְכַח יְבִיטוּ. יִסְתַּכְלוּ אֶל הָאֱמֶת וְאֶל הַיִּשְׁרָ:
(כּו) פֶּלֶס מַעְגַל רְגְלֶךָ. שְׁקַל דְּרָכֶיךָ הַפְּסַד מִצְוָה
כְּנִגְדַּ שְׂכָרָה וּשְׂכָר עֲבָרָה כְּנִגְדַּ הַפְּסָדָה וְאִזּוּ כָּל
דְּרָכֶיךָ יִכְנוּ: (ב) וְרָעַת. שֶׁל תּוֹרָה:

הַקְּשִׁיבָה לְתַבּוּנָתִי הַטְּאֹזְנָה: ב לְשֹׁמֵר מְזֻמּוֹת צְלִי אֲדַנְךָ: ב דִּתְזַדְּדֵהָ
 וְדַעַת שְׁפָתֶיךָ יִנְצְרוּ: בְּתַרְעִימָא וְדַעַתָּא שְׁפּוֹתֶךָ
 נִנְטְרוּ:

son, listen to my wisdom; incline your ear to my understanding. (2) That you may preserve discretion, and that your lips may keep knowledge.

Mishnah Yevamot, chapter 5

משנה יבמות פרק ה

(1) Rabban Gamliel said: There is no [validity to a] letter of divorce after another letter of divorce [given in succession by one levir to two sisters-in-law; e.g., Reuvein died leaving two widows, Sarah and Rivkah. A surviving brother Shimon gave a letter of divorce to Sarah and subsequently, gave another one to Rivkah; there is no validity to the divorce of Rivkah. The same law applies where Reuvein died leaving over one widow, Sarah, and two surviving brothers, Shimon and Levi. Shimon gave her a letter of divorce and then Levi also gave a letter of divorce to Sarah; the second divorce, that of Levi, has no consequence and Levi is permitted to marry the relatives of Sarah. The reason being, that a letter of divorce prohibits a subsequent levirate bond for the widow and her rival co-wife, (once a divorce had been given, the levir had placed himself under the prohibition of Deuteronomy 25:9, “who will not build up;” if he onced refused to build, the opportunity to do so is never again offered. Hence the prohibition of the levirate marriage) and therefore, the second divorce is as though given to a total stranger, because regardless of the second divorce he cannot perform levirate marriage with her and is therefore of no consequence], nor [is there validity] in a *ma'amar* [i.e., he said to the widow “You are betrothed to me”] after another *ma'amar* [if one of two surviving brothers, Shimon, addressed a *ma'amar* to Sarah and then the second brother Levi did likewise, or in the case where there are two widows and only one surviving brother who addressed a *ma'amar* to both widows; the second *ma'amar* is of no consequence. The first *ma'amar* has initiated the requirements of the levirate obligations and consequently, a) the one widow, to whom the second brother addressed the *ma'amar*, or b) the *ma'amar* addressed to the second widow is not valid, and does not require a letter of divorce. The *ma'amar* to the second widow moreover, does not cause the prohibition of the first widow, to the levir and her relatives also are permitted to the levir], nor [is there validity] in an act of cohabitation after another act of cohabitation [the second act (in case 1) by the

רבנו עובדיה מברטנורא

א רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט. שתי יבמות ליבם אחד מאח אחד, ונתן גט לראשונה וחזר ונתן גט לשניה, לא נאסרו קרובות השניה עליו למיהוי כגרושתו, דמכי יהיב גט לראשונה פקעה זיקת שתייהן מעליו, דגט מהני ביבמה למיקם עלה בלא יבנה, ושוב לא ייבם לא הוא ולא שאר האחים לא ליבמה שקבלה הגט ולא לצרתה, הלכך כי הדר ויהיב גט שני לשניה אין במעשיו כלום והוי כנותן גט לאשה נברית דעלמא. וכן שני יבמין ליבמה אחת ונתן זה גט וזה גט. האחרון אינו כלום ומותר בקרובותיה: ולא מאמר אחר מאמר. בין שני יבמין ליבמה אחת בין ביבם אחד ושתי

one levir with the second widow or (in case 2) by the second levir with the one widow respectively, has no matrimonial validity to cause the prohibition of her relatives to the levir], nor [is there validity] in one *chalitzah*

after another *chalitzah* [the first *chalitzah* has totally severed the levirate bond. The second *chalitzah* is, therefore, valueless]. The Sages, however, said: One letter of divorce has validity after another letter of divorce [since a divorce only disqualifies the performance of levirate marriage due to the prohibition of “who will not build up;” but does not actually sever the levirate bond as does *chalitzah*; therefore, the second divorce does have some validity and (in case 1) the relatives of the second widow are therefore, forbidden to the levir as relatives of his legal divorcee and (in case 2) the relatives of the one widow are similarly forbidden to the second levir], and a *ma'amar* [has validity] after another *ma'amar* [the first *ma'amar* initiated the levirate process and effected only partial matrimony, since the levirate obligations are not fully satisfied until the consummation of the marriage took place. The second *ma'amar*, since it was made before consummation had taken place, has, therefore, some validity]; but there is no validity in any act after cohabitation or *chalitzah* [either of these acts satisfies fully all the requirements of the levirate obligations. The former effected complete union; the latter final severance. No act in connection with the levirate obligations that follows either of these can, therefore, have any validity]. (2) How [is the levirate law between one levir and one sister-in-law effected (this section has no reference to the dispute in the previous section)]? If a levir addressed a *ma'amar* to his widowed sister-in-law and subsequently gave her a letter of divorce, it is necessary for her to perform the *chalitzah* with him [but no levirate marriage may now be contracted. The *ma'amar* alone has not completely satisfied the requirements of the levirate obligations; since the marriage was not consummated the subsequent divorce has no severing validity, hence the need for *chalitzah*. Since however, a divorce had been given, the levir had placed himself under the prohibition of Deuteronomy 25:9, “who will not build up;” if he once refused to build he must never again build. Hence the prohibition of the levirate marriage]. If he addressed to her a *ma'amar* and then performed *chalitzah* [i.e., the procedure of refusal and severance of the levirate bond], it is [still] necessary for her to obtain from him a letter of divorce [to annul the *ma'amar* which besides initiating the levirate marriage, in some respects, has the force of a normal matrimonial betrothal. The *chalitzah* alone is therefore not

חליצה. והכמים אומרים, יש גט אחר גט, ויש מאמר אחר מאמר, אבל לא אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום: ב כיצד, עשה מאמר ביבמתו, ונתן לה גט, צריכה הימנו חליצה. עשה מאמר וחליצה, צריכה

רבנו עובדיה מברטנורא

יבמות, האחרון אינו כלום ואינה צריכה ממנו גט ומותר בקרובותיה: יש גט אחר גט. דקמא לא דחה זיקתה לגמרי דהא בעיא חליצה, הלכך אכתי איכא פלגא זיקה ואהני גט שני לשניה למיהוי גרושתו ואסיר בקרובותיה. וכן הלכה: ב כיצד. לאו אפלוגתא קאי אלא מילתא באנפי נפשה, ואיבם אחד ויבמה אחת קאי. והכי קאמר, כיצד דין יבם אחד ויבמה אחת: צריכה הימנו חליצה. ואם רצה לכנוס לא יכנוס, דכיון דהתחיל בגרושין קיימא עליה בלא יבנה: צריכה הימנו גט. דחליצה אפקעתא לזיקה, וגט בעי לאפקועי קדושין דיליה, דחליצה לא מפקעא קדושין:

enough, since it only severs a levirate bond but does not annul the normal matrimonial aspects of the *ma'amar*. If he addressed to her a *ma'amar* and then had relations with her, this is in accordance with the prescribed [manner of fulfilling the levirate] precept.

(3) If the levir gave her a letter of divorce and

then addressed to her a *ma'amar*, it is necessary for her to obtain a [second] letter of divorce [even according to Rabban Gamliel. Since the divorce did not completely sever the levirate bond, rather, it placed him under the prohibition of Deuteronomy 25:9 “who will not build up;” therefore, the subsequent *ma'amar* is only technically disqualified, but still may have some validity and a divorce is therefore required to annul the *ma'amar*], and to perform the *chalitzah* [in order to sever the levirate bond. Consummation of the levirate marriage, however, must not take place now after the delivery of the first letter of divorce, due to the aforementioned prohibition]. If he gave her a letter of divorce and then had relations with her, it is necessary for her to obtain a[n additional] letter of divorce and to perform *chalitzah* [maintaining such a levirate marriage is forbidden due to the first divorce; a subsequent letter of divorce is required owing to the act of cohabitation, while *chalitzah* is necessary to sever the levirate bond]. If he gave her a letter of divorce and then performed *chalitzah*, there is no validity [in any further act whether it be the addressing of a *ma'amar* or cohabitation. The levirate bond has been completely severed] after *chalitzah* had been performed. If the levir performed *chalitzah* and then addressed to her a *ma'amar* [the *ma'amar* is of no consequence], or gave her a letter of divorce [the divorce is of no consequence], or cohabited with her [the cohabitation is of no consequence]; or if he [didn't perform *chalitzah*, but rather], cohabited with her and then addressed to her a *ma'amar*, or [after having had relations] gave her a letter of divorce, or performed *chalitzah*, no act is valid after *chalitzah* [and therefore, if after *chalitzah* was performed he addressed a *ma'amar* to her or had relations there is no validity to any of these actions which would necessitate issuing a subsequent letter of divorce, or in the latter cases, if after having had relations he issued her a letter of divorce, there are no further actions required for the completion of the levirate obligations and as a result of the levirate bond transforming itself into a normal matrimonial bond the levirate bond has now completely disappeared, therefore *chalitzah* is not required subsequent to a letter of divorce] and the law is the same whether there is one sister-in-law to one levir or two sisters-in-law to

הימנו גט. עשה מאמר ובעל, הרי זו כמזוּתה: ג נתן גט ועשה מאמר, צריכה גט וחליצה. נתן גט ובעל, צריכה גט וחליצה. נתן גט וחליץ, אין אחר חליצה כלום. חליץ ועשה מאמר, נתן גט, ובעל, או, בעל ועשה מאמר, נתן גט, וחליץ, אין אחר חליצה כלום. אחת יבמה אחת ליבם אחד, ואחת שתי יבמות ליבם

רבנו עובדיה מברטנורא

ג נתן גט ועשה. מאמר צריכה גט וחליצה. דגט דחי קצת ושייר קצת ומאמר קני שיורא דגט, הלכך צריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו: **נתן גט ובעל.** אסור לקיימה, שמשעה שנתן גט קיימה עליה בלא יבנה, וצריכה גט לביאתו וחליצה לזיקתו: **אין אחר חליצה כלום.** הא מתניתין ר' עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין. ואינה הלכה, אלא הלכה כחכמים שאומרים יש אחר חליצה כלום, ואם קידשה אחר חליצה צריכה הימנו גט: **אחת יבמה אחת ליבם אחד, ואחת שתי יבמות ליבם אחד.** שוין הן שיש אחר גט ראשון או אחר מאמר ראשון כלום ואין

one levir [i.e., that there is partial validity in actions subsequent to a letter of divorce or *ma'amar* and that there is no validity in any action after *chalitzah* nor any levirate bond after cohabitation]. (4) How [is the law when there is one levir and two widowed sisters-in-law]? If the levir addressed a *ma'amar* to the one [sister-in-law] and a *ma'amar* to the other [sister-in-law], two

letters of divorce [one for each woman, in accordance with the view of the Sages in our Mishnah that a *ma'amar* after a *ma'amar* has validity] and one *chalitzah* [with either. The *chalitzah* with one exempts her rival] are required. If he addressed a *ma'amar* to one and gave a letter of divorce to the other, [the one to whom he addressed the *ma'amar*] requires a letter of divorce [levirate marriage with her must not be consummated on account of the divorce of the second; hence the necessity for a divorce to annul the *ma'amar*, which the *chalitzah* cannot do] and [he must perform] *chalitzah* [with either one, to sever thereby the levirate bond which a letter of divorce cannot do]. If he addressed a *ma'amar* to one and had relations with the other, both require letters of divorce [on account of the *ma'amar* and the cohabitation, respectively. The second widow may not be retained in matrimony, due to the bond of the *ma'amar* with the first] and [he must perform] *chalitzah* [with either one, the other becoming thereby exempt from the levirate obligations.]. If he addressed a *ma'amar* to one and performed *chalitzah* with the other, it is necessary for the first to obtain a letter of divorce [the *chalitzah* of the second cannot annul the force of the *ma'amar* of the first]. If the levir gave a letter of divorce to one as well as to the other, *chalitzah* is necessary for both [the *chalitzah* is performed with either one, who thereby exempts the other]. If he gave a letter of divorce to one and cohabited with the other, [the second] requires a letter of divorce [she is forbidden to the levir on account of the divorce of the first] and must also perform *chalitzah*. [If he gave] a letter of divorce to one and addressed a *ma'amar* to the other, [the second] requires a letter of divorce and [he performs] *chalitzah* [with either]. [If he gave] a letter of divorce to one and performed *chalitzah* with the other, there is no validity in any act that follows the *chalitzah* [the *chalitzah* of the second sets both widows free; and the divorce of the first is of no consequence]. (5) If the levir performed *chalitzah* with one and also the other; or performed

אחד: ד כיצד עשה מאמר בן ומאמר בן, צריכות שני גטין וחליצה. מאמר בן וגט לזו, צריכה גט וחליצה. מאמר בן ובעל את זו, צריכות שני גטין וחליצה. מאמר בן וחלץ לזו, הראשונה צריכה גט. גט לזו וגט לזו, צריכות הימנו חליצה. גט לזו ובעל את זו, צריכה גט וחליצה. גט לזו ומאמר בן, צריכה גט וחליצה. גט לזו וחלץ לזו, אין אחר חליצה כלום: ה חלץ וחלץ, או, חלץ ועשה מאמר, נתן גט ובעל,

רבנו עובדיה מברטנורא

אחר ביאה שבתחלה כלום ואין אחר חליצה כלום: ד צריכות שני גיטין. לשתי יבמות. כרבנן דיש מאמר אחר מאמר: וחליצה. לאחת מהן, ופוטרת צרתה: מאמר בן וגט לזו. פסל גט של אחרונה את הראשונה, דקם ליה בלא יבנה, וצריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו: מאמר בן ובעל את זו צריכות שני גיטין. זו גט למאמרו וזו גט לביאתו: וחליצה. לאחת מהן ופוטרת צרתה: גט לזו ובעל את זו צריכות גט וחליצה. ואסור לקיימה דקם עליה בלא יבנה משום גט ראשון, ובגט לחודא לא נפקה בעלת ביאה, דביאה פסולה היא: אין אחר חליצה כלום. ואי הדר מקדש לה או לצרתה לא תפסי בה קדושין כר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין. ואינה הלכה: ה חלץ וחלץ.

chalitzah [with one] and addressed [to the other] a *ma'amar*, [or performed *chalitzah* with one and] gave the second a letter of divorce, or cohabited with the second; or if he cohabited with one and then the other; or cohabited [with one] and addressed [to the other] a *ma'amar*, or gave her a letter of divorce, or performed with her *chalitzah*, no

act is valid after the *chalitzah* [nor does there remain any levirate bond after cohabitation with the first, i.e., the relatives of the second widow are permitted to him as though he had not acted at all after the first *chalitzah* or after having cohabited with the first]. [There is no difference in the law] whether there was one levir to two sisters-in-law or two levirs to one sister-in-law [and the two levirs performed the aforementioned acts with the same widow]. (6) [If a levir, in the case of one levir and one sister-in-law] performed *chalitzah* and then addressed to her [the same sister-in-law] a *ma'amar*, [or if after *chalitzah*] gave her a letter of divorce, or [or if after *chalitzah*] cohabited with her; or if he cohabited with her, and then addressed to her a *ma'amar*, [or then] gave her a letter of divorce, or [then] performed *chalitzah*, [no act is valid after the *chalitzah* nor does there remain any levirate bond after cohabitation; however, the difference between the two is that regarding] “no act is valid after the *chalitzah*” [it makes no difference] whether [the *chalitzah* was performed] in the beginning, in the middle [i.e., between a *ma'amar* and a divorce. If, e.g., he gave a letter of divorce to one, performed *chalitzah* with the other, and then addressed a *ma'amar* to one of them], or at the end [i.e., performed *chalitzah* after a *ma'amar* and a divorce. The *chalitzah* is invariably valid, and any *ma'amar* addressed subsequently has no validity at all, and the widow requires no divorce. However,] regarding [“nor does there remain any levirate bond after] cohabitation,” if it took place first, no act that follows it has any validity; if it occurred, however, in the middle [e.g., if he divorced one, and then cohabited with the other, and addressed a *ma'amar* to a third, in which case the cohabitation, owing to the previous divorce, was unlawful] or at the end [if he divorced one, addressed a *ma'amar* to the other, and then cohabited with one of them] something valid [of the levirate bond] still remains [hence, in the first case, where he cohabited in the

או, בעל ובעל, או, בעל ועשה מאמר, נתן גט, וחלץ, אין אחר חליצה כלום, בין יבם אחד לשתי יבמות, בין שני יבמין ליבמה אחת: ו חלץ, ועשה מאמר, נתן גט, ובעל, או, בעל, ועשה מאמר, ונתן גט, וחלץ, אין אחר חליצה כלום, בין בתחלה, בין באמצע, בין בסוף. והבעילה, בזמן שהיא בתחלה, אין אחריה כלום. באמצע ובסוף, יש אחריה כלום. רבי נחמיה

בנו עובדיה מברטנורא

מותר בקרובות שניה, שאין אחר חליצה ראשונה שום זיקת יבמין, וחליצה בתרייתא לאו כלום היא ואפילו לכהונה אינה פסולה. וכן חלץ לזו ומאמר לזו. וכן נתן גט לזו אחר החליצה של זו. או אם בעל לזו אחר החליצה של זו אין מעשה האחרון כלום. או אם בעל תחלה וחזר ובעל לשניה. או בעל תחלה ועשה מאמר בשניה, או נתן גט לשניה או חלץ לשניה, אין אחר ביאה כלום ומעשה אחרון לא חשיב ומוותר בקרובות השניה: **אין אחר חליצה כלום.** ארישא קאי. ואסיפא צריך למימר אין אחר ביאה כלום: **ו חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל.** איבם אחד ויבמה אחת קאי. ואף על גב דתנא לעיל, הדר תניא הכא משום סיפא דבעי לאפלוגי בין ביאה לחליצה, דחליצה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף אין אחריה כלום, והביאה דוקא בזמן שהיא בתחלה. ולאשמועינן נמי פלוגתא דר' נחמיה ורבנן: **בין בתחלה בין באמצע.** כגון גט לזו וחלץ לזו וחזר ועשה בה מאמר או בבעלת הגט, לא מהני המאמר ולא בעינן גט למאמרו: **בסוף.** אחר מאמר וגט חלץ: **אין אחריה כלום.** וחליצה גמורה היא, ואי הדר ועביד מאמר לא בעיא גט, משום

middle, the relatives of the second widow are forbidden to him, and in the second case, *chalitzah* is required, since the levirate bond

cannot be severed by a letter of divorce]. Rabbi Nechemiah said: With cohabitation as with *chalitzah*, whether it took place in the beginning, in the middle, or at the end, there is no validity to any act that follows it [i.e., after cohabitation, a letter of divorce without *chalitzah* is enough, and the betrothal of the other after cohabitation with the first is invalid].

רבנו עובדיה מברטנורא

דחליצה גירושין גמורים ניהו, ואע"ג דהיא חליצה פסולה: **באמצע**. כגון גט לזו ובעל לזו וחזר ועשה מאמר בשלישית, אסור בקרובותיה: **ובסוף**. גט לזו ומאמר לזו וחזר ובא עליה על [האחת], יש אחר ביאה זו זיקת יבמין, וכי מפיק לה בעיא חליצה ולא סגי לה בגט: **אין אחריה כלום**. ונפקא בגט בלא חליצה. ואי הדר וקידש לאיך אחר ביאה אין במעשיו כלום:

Gemara Yevamot 60b

גמרא יבמות דף ס:

It was taught: Rabbi Shimon bar Yochai stated, A [female] convert who is under the age of three years and one day is permitted to marry a priest [she is not regarded as a harlot], for it is said, "But all the female children that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves," (Numbers 31:18) and Pinchas [who was a priest] surely was with them. And the Rabbis [how could they, against the opinion of Rabbi

Shimon bar Yochai, which had Scriptural support, forbid the marriage of the young convert]? [These were kept alive] as servants and maids [and not for marriage]. If so [that, according to Rabbi Shimon bar Yochai, Numbers 31:18 refers to marriage], then a [female] convert whose age is three years and one day should also be permitted [so long as she "has not known man"]! [The prohibition is to be explained] in accordance with Rav Huna. For Rav Huna pointed out a contradiction: It is written, "And kill every woman that has known man by lying with him," (Numbers 31:17) but if she has not known, keep her alive; from this it may be inferred that children are to be kept alive whether they have known or have not known [a man]; and, on the other hand, it is also written, "But all the female children, that have not known a man by lying with him, keep alive for yourselves," (Numbers 31:18) but do not spare them if they have known. Consequently [to resolve this contradiction], it must be said that Scripture speaks of one who is fit [i.e., three years and a day] for cohabitation [not one who had actually

תנאי רבי שמעון בן יוחאי אומר גיורת פחותה מבת שלש שנים יום אחד כשרה לכהונה שנאמר (במדבר לא) וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם והרי פנחס עמיהם. ורבנן לעבדים ולשפחות אי הכי בת שלש שנים יום אחד נמי כדרב הונא דרב הונא רמי כתיב (שם) וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו. הא אינה יודעת קיימו מקלל דהטף בין ידעו בין לא ידעו קיימו וכתיב (שם) וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם הא ידעו הרוגו הוי

experienced it]. It was similarly taught: “And ... every woman that has known man” (Numbers 31:17) — Scripture speaks of one who is fit for cohabitation [but has not actually experienced it]. You say, “Of one who is fit for cohabitation;” perhaps it is not so, rather of one who had actual relations? As Scripture states, “But all female children that have not known man by lying with him” [implying that any adult woman is not to be spared, even if she “has not known man”], it must be concluded that Scripture speaks of one who is fit for cohabitation [rather than of one who had actual intercourse]. From where did they know [which of the Midianite women referred to in these Biblical verses, was or was not fit for cohabitation, i.e., if she reached three years and a day or not]? Rav Huna bar Bizna replied in the name of Rabbi Shimon Chasida, They were made to pass before the *tzitz* [the gold plate worn by the High Priest on his forehead]. If the face of anyone turned pale [lit., turned green], it was known that she was fit for cohabitation; if it did not turn pale, it was known that she was unfit for cohabitation. Rav Nachman said: Paleness is a manifestation of lewdness. Similarly, it is said, “And they found among the inhabitants of Yavesh-Gilead four hundred young virgins, who had not known man by lying with him” (Judges 21:12) — from where did they know this? Rav Kahana replied, They made them sit on the mouth of a wine-cask. [Anyone who had] previous relations, the [wine] odor penetrated; however, by a virgin, its odor did not penetrate. [Question:] They should have been made to pass before the *tzitz* [as was done in the case of the Midianites]! [Response:] Rav Kahana son of Rav Natan replied, It is written, “for acceptance” [Exodus 28:38, referring to the *tzitz*] — for acceptance, but not for punishment. [Objection:] If so, the same should have applied at Midian also! [Response:] Rav Ashi replied, It is written, “to them,” implying “to them” [Israelites, as were the inhabitants of Yavesh-Gilead] for acceptance but not for punishment; to idolaters [as were the Midianites], however, also for punishment [by the *tzitz*]. Rabbi Yaakov bar Idi stated in the name of Rabbi Yehoshua ben Levi, The law is in agreement with Rabbi Shimon bar Yochai [that a convert under the age of three years and a day may be married to a priest; however the final *halachah* does not follow him].

אומר בראייה להבעל הכתוב מדבר. תניא נמי הכי וכל אשה יודעת איש בראייה להבעל הכתוב מדבר. אתה אומר בראייה להבעל או אינו אלא נבעלה ממש כשהוא אומר וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב וזכר הוי אומר בראייה להבעל הכתוב מדבר מנא ידעי אמר רב הונא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא העבירות לפני הציץ כל שפניה מוריקות בידוע שהיא ראויה להבעל וכל שאין פניה מוריקות בידוע שאינה ראויה להבעל. אמר רב נחמן סימן לעבירה הדרוקן כויצא בדבר אתה אומר (שופטים כא) וימצאו מיושבי יבש גלעד ארבע מאות נערה בתולה אשר לא ידעה איש למשכב וזכר מנא ידעי אמר רב כהנא הושיבום על פי תבית של זין בעולה ריחה גודף בתולה אין ריחה גודף ונעבריהו לפני הציץ. אמר רב כהנא בריה דרב נתן לרצון להם כתיב לרצון ולא לפורענות אי הכי במדון נמי אמר רב אשי להם כתיב להם לרצון ולא לפורענות ולעובדי אלילים אפילו לפורענות. אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי שמעון בן יוחאי:

זוהר חיי דף ק"ל ע"ב

רבי יצחק פתח ואמר (קהלת יב) וישוב העפר על הארץ כשהיה והרות תשוב אל האלהים אשר נתנה. תא חזי כד ברא קדשא בריך הוא לאדם נמל עפריה מאתר דמקדשא ובנה גופיה מארבע סמרין דעלמא דכלהו יתבו ליה חילא. לבתר אתרק עליה רוחא דחיי כמה דאת אמר (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים וגומר. לבתר קם וידע דאיהו מעילא ותתא וכדין אתדבק וידע הכמה עלאה. כגוונא דא כל בר נש דעלמא איהו כליל מעילא ותתא וכל אינון דידיעין לאתקדשא בהאי אלמא כדקא יאות. כד אולידו בר משפין עליה רוחא קדישא מאתר דכל קרושין נפקין מניה. ואלין אקרון בגין לקדשא בריך הוא בגין דגופא אתעביד בקדושה כדקא יאות. הכי נמי יתבין ליה רוחא מאתר עלאה קדישא כדקא חזי והא אתמר. תא חזי בשעתא דזמין בר נש למיהב חושבן עובדוי עד לא יפוק מעלמא ההוא יומא יומא דחושבן איהו דגופא ונשמתא יתבי חושבנא לבתר נשמתא אתפרשא מניה ונופא תב לארעא וכלא תב לאתריה דאתנסיב מתמן והא אוקמוה עד זמנא דקדשא בריך הוא זמין לאחיאי מיתניא כלא בגין קמיה. וההוא גופא ממש ויהיא נשמתא ממש זמין קדשא בריך הוא לאתבא לעלמא כמלקדמין ולתרתא אנפי עלמא דתא הוא דכתיב (ישעיה כו) יחיו מתיך נבלתי יקומו. ויהיא נשמתא ממש בגיןא קמי קדשא בריך הוא ותבת לאתרה כפום ארחהא כמה דאת אמר והרות תשוב אל האלהים אשר נתנה. ולזמנא דזמין קדשא בריך הוא לאתניא מיתניא זמין איהו לארקא טלא מרישיה עליהו ובההוא טלא יקומון כלא מעפרא דתא הוא דכתיב (שם) פי טל אורות טליך מאי טל אורות אורות ממש מאינון נהורין דלעילא דדבון זמין לארקא חזין לעלמא. בגין דאילנא דחיי יריק חזין דלא פסקין לעלמין. דהא השתא פסקין בגין דהא חיוניא בישא שלטא ואתפסייא סיהרא. ובגין כד כבול פסקין מימיו וחיין לא שלטין בעלמא כדקא יאות ובההוא זמנא ההוא יצר הרע דאיהו חיוניא בישא יסתלק מעלמא ויעבר ליה קדשא בריך הוא כמה דאתמר (זכריה יג) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ולבתר דאיהו יתעבר מעלמא סיהרא לא אתפסייא ונתרא דנגיד ונפיק לא יפסקון מבוועי וכדין כתיב (ישעיה ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וגומר:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer Ha-Rokeach, Page 2

מספר הרוקח דף ב.

The root [and main principle] of love is that the soul should be full of love for God and bound to Him with ropes of love, [and serves God] in joy and contentment. He is not like one who serves his master against his will. Rather, even if others would prevent him [from serving], the love burns within his heart to serve [Him], and he rejoices to fulfill the will of his Creator. This is what the

שורש האהבה שהנפש מלאה אהבת ה' וקשורה בעבותות האהבה בשמחה ובטוב לבב ולא פעובד רבו בעל כרחו אלא אפילו אם היו מוחזין בידו האהבה בוערת בתוף לבו לעבוד ושמח להשלים רצון בוראו שפן אמר המשורר (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה ועובד בישרות לב כדכתיב ולישרי לב שמחה ואינו עובד לו לא

psalmist said: "Serve the Lord joyfully." (Psalms100:2) And he serves with an upright heart, as is written "and for the upright of heart, joy." (ibid., 97:11) He does not serve Him for his

benefit or his honor. He says, “What am I? The most abject and forsaken of mankind, here today and in the grave tomorrow, sinful from my very conception and full of dung. How is it that I was chosen and created to be a servant to the honored King!?” For when the soul meditates deeply, in awe, a flame of heartfelt love burns within it, the joy of the innards increases, and the joy of the heart and the gladness of the kidneys grows. “A person's wisdom makes his face shine,” (Ecclesiastes 8:1) and those who love His Name will rejoice in Him. For all who have God's wisdom in their hearts think joyfully of the desire to perform the will of their Creator, to do His commandments with all their hearts. And one who loves does not consider the enjoyment of this world, and cares nothing about errands for his wife, nor for his sons and daughters [while he is serving God]. Everything is as nothing to him, except to do the will of his Creator, to create merit for others, to sanctify His name, and to give himself for His love. This is similar to

Avraham, [refusing wealth in order to sanctify the Name of God,] who said, “I raise my hand ... if I will take so much as a string or a shoelace,” (Genesis 14:22-23) and like Pinchas, who sacrificed himself when he killed Zimri (Numbers 25). They do not aggrandize themselves, speak idle words, nor look at women. They hear themselves insulted but do not answer. All their thoughts are with their Creator, and they chant their song to Him. All of their thoughts burn with the fire of His love. Fortunate are they in this world and the next.

Practical Law:

Rambam, Foundation Laws of the Torah 5

(1) If non-Jews say to [Jewish] women, “Give us one of you and we will defile her. But if you do not, we will defile all of you,” all of them should [allow themselves to] be defiled, and

להנאתו ולא לכבודו ואומר מה אני נבזה וחדל אישים היום כאן ומחר בקבר הן בעון חוללתי ואני מלא גלל איך נבחרתי ונבראתי להיות עבד למלך הכבוד פי כשהנשמה חושבת בעומק ביראה רשף אהבת הלב בוער בזה וגיל שמחת הקרב מרבה ושמחת הלב ועלו כליות גדל חכמת אדם תאיר פניו וישמחו בו אוהבי שמו כי כל האיש אשר חכמת השם בלבו חושבים בשמחה חשק עשיית רצון בוראם לעשות מצותיו בכל לב והאוהב אינו חושב הנאת העולם הזה ואינו חושש בטיולי אשתו ולא בבניו ובנותיו והכל כאין נגדו רק לעשות רצון בוראו ולזכות אחרים ולקדש שמו ולמסור עצמו באהבתו כאברהם שאמר הרימותי ידי אם מחוט ועד שרוף נעל וכפנחס שמסר עצמו כשהרג זמרי ואין מנשאין את עצמן ואין מדברים דברים בטלים ואינם רואים פני נשים ושומעין חרפתם ואינם משיבין וכל מחשבותם עם בוראם ומנעימים זמרים לקונם וכל עשת מחשבותם בוער באש אהבתו אשריהם בזה ולבא:

הלכה

הרמב"ם הלכות יסוד התורה פרק ה

א נשים שאמרו להם גוים תנו לנו אחת מכם

all of them should [allow themselves to] be defiled, and

they should not surrender a single soul of Israel to them. Similarly, if non-Jews say to them, “Give us one of you and we will kill him. But if you do not, we will kill all of you,” all of them should [allow themselves to] be killed, and they should not surrender a single soul of Israel to them. But if they designate him by themselves and say, “Give us so-and-so or we will kill all of you,” then if he is deserving of death, like Sheva ben Bikhri [who had rebelled against King David, and was subsequently handed over to Yoav (II Samuel 20:21)], they should give him to them. But they should not be instructed so beforehand. And if he is not deserving of death, all of them should [allow themselves to] be killed and should not surrender a single soul of Israel to them. (2) What they [the

ונטמא אותה ואם לאו נטמא את כלכם יטמאו כלן ולא ימסרו להם נפש אחת מישראל וכן אם אמרו להם גוים תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרוג כלכם יהרגו כלם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל. ואם יחדוהו להם ואמרו תנו לנו פלוני או נהרוג את כלכם אם היה מחוייב מיתה כשבע בן בכרי יתנו אותו להם ואין מורין להן בן לכתחלה. ואם אינו חייב מיתה יהרגו כלן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל: ב בענן שאמרו באונסין כף אמרו בחולאים בייצד מי שחלה ונטה למוות ואמרו הרופאים שרפואתו בדבר פלוני מאסורין שבתורה. עושין ומתרפאין בכל אסורין שבתורה במקום סכנה חוץ מעבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים שאפילו במקום סכנה אין מתרפאין בהן. ואם עבר ונתרפא עונשין אותו בית דין עונש הראוי לו:

Sages] said regarding oppressors they also said about sicknesses. For example, if someone falls ill and is about to die, and the physicians say that his cure is by a certain thing, which is one of the Torah's prohibitions, they are allowed to do it [in order to cure the ill person]. And people may be healed by means of any of the Torah's prohibitions in a case of [life-threatening] danger, except for [the prohibitions of] idolatry, forbidden sexual relations, and bloodshed, in which case one may not be healed even though there is danger to life. And if one does transgress and is healed by transgressing one of them, the court punishes him with the punishment that he deserves.

CHAYEI SARAH FOR WEDNESDAY

חיי שרה ליום רביעי

TORAH

תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי וו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

טז וישמע אברהם אל-עפרון וישקל

(16) Avraham listened to Efron, and Avraham weighed out to Efron the silver

RASHI

רש"י

(16) And Avraham weighed out to Efron — [As opposed to all other mentions of Efron's name in this passage, here, עפרן is written] with the letter ו missing. [This alludes